

บทความพิเศษ

อำนาจ เย็นสบาย

โรงเรียนสาธิตฯ สมเด็จพระเจ้า โรงเรียนสาธิตเพื่อผู้ด้อยโอกาส (จบ)

!! แม้จะมีเรื่องสำคัญและจำเป็นหลายเรื่อง ที่คณะผู้ขับเคลื่อนโรงเรียนสาธิตฯ สมเด็จพระเจ้า จะต้องสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคคลในองค์กรและบุคคลต่างองค์กรท่ามกลางความคิดเห็นที่แตกต่าง และท่ามกลางความอลหม่านดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอน (2)

ซึ่งหลายเรื่องสามารถทำความเข้าใจได้หรือทำให้เกิดการยอมรับได้ แต่ก็ยังมีอีกหลายเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา สถานการณ์ ความเพียรพยายามและความอดทนเพื่อทำความเข้าใจต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่คณะทำงานเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาพิเศษชุมชนการเรียนรู้สมเด็จพระเจ้า ไปเป็นโรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้สมเด็จพระเจ้า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว แม่แจ่ม ซึ่งสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านสันเกียง ตำบลช้างเคื่อง โดยอยู่ห่างจาก มศว กว่า 700 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กว่า 150 กิโลเมตร ได้ส่งผลทำให้ผู้เขียนและคณะทำงานได้รับรู้ข้อมูลและเรื่องราวในชุมชนเพิ่มขึ้นมากมาย

ทั้งเรื่องการขยายตัวของเกษตรในพื้นที่ภูเขาอย่างไร่ขอบเขตด้วยทุนขนาดใหญ่ที่สนับสนุนเกษตรแบบพันธนาการ โดยเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ทั้งเรื่องปัญหาควนไฟที่นับวันก็จะยิ่งวิกฤติรุนแรงซึ่งมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับระบบเกษตรแบบพันธนาการอย่างมีอาจแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดได้

ทั้งเรื่องปัญหาความแห้งแล้ง ปัญหาการทำลายป่าต้นน้ำ ที่ส่งผลกระทบต่อพังทลายของหน้าดิน โคลนถล่ม และมหาอุทกภัย ที่ปัญหาวิกฤติป่าต้นน้ำที่แม้จะอยู่ห่างไกลจาก กทม. แต่ก็กลายเป็นเรื่องใกล้ตัวเมื่อเกิดเหตุน้ำท่วม กทม. ครึ่งประวัติศาสตร์ในปีที่เพิ่งผ่าน

ทั้งเรื่องธุรกิจภาคอุตสาหกรรมและสังคมเมืองที่ได้รับประโยชน์จากพลังงานไฟฟ้าจากเขื่อน แต่ประโยชน์ที่ได้รับไม่มียะยะของการจัดสรรผลประโยชน์ เพื่อนำย้อนไปสู่การสร้างกระบวนการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ทั้งเรื่องปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาระดับโครงสร้าง ซึ่งหากจะตีกรอบเฉพาะส่วนหนึ่งหรือเฉพาะเรื่องหนึ่งในหลายๆ เรื่อง ก็คือเรื่องช่องว่างและความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร

โดยโรงเรียนสาธิตฯ สมเด็จพระเจ้า ถือเป็นเพียงโรงเรียนสาธิตนาร่อง 1 ใน 39 แห่งของโรงเรียนสาธิต ที่พยายามตอบโจทย์ของการจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส

ในขณะที่มีอีกหลายองค์กรทางการศึกษาได้ขับเคลื่อนรับผิดชอบเรื่องนี้ล่วงหน้าไปแล้วหลายหน่วยงาน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง (ศศช.) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โรงเรียนที่สังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนการกุศลของวัดในนามพระพุทธศาสนา (พร.) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

(ปส.) โรงเรียนที่สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นต้น

ซึ่งการสร้างพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสของการเข้าถึงการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาก็มีคำถามในเรื่องแนวทางของการจัดการศึกษาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยแม้ที่สุดแล้ว จะมีบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ให้มีแนวทางการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ ทั้งการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรืออีกนัยหนึ่งอาจหมายถึงการศึกษากระแสหลักกับการศึกษาทางเลือก

แต่ในทางปฏิบัติ การศึกษาในระบบก็ยังคงอยู่ในฐานะที่มีบทบาทครอบงำในแทบจะทุกเรื่อง

โดยเรื่องหนึ่งในหลายๆ เรื่องที่จะขอกล่าวถึงในที่นี้ก็คือการผลิตครูเพื่อไปรองรับการจัดการศึกษาภายใต้แนวคิดต่างๆ นั้นเราสามารถกล่าวได้ว่า การผลิตครูของทุกมหาวิทยาลัยที่มีคณะศึกษาศาสตร์และคณะครุศาสตร์ ยังคงมุ่งเน้นการผลิตครูเพื่อไปสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบเป็นด้านหลัก

เสมือนหนึ่งว่าประเทศทั้งประเทศมีการจัดการศึกษาเพียงระบบเดียว

ประเทศทั้งประเทศไม่มีความหลากหลาย ไม่มีความแตกต่างทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรม

ประเทศทั้งประเทศมุ่งจัดการศึกษาที่ใช้องค์ความรู้ของเมืองเป็นศูนย์กลาง

ซึ่งชุดความคิดเช่นนี้จึงทำให้คณะศึกษาศาสตร์และคณะครุศาสตร์ผลิตครูไปรองรับการศึกษาในระบบ โดยไม่มีการผลิตครูไปรองรับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาทางเลือกอย่างเป็นรูปธรรม

ความคิดเช่นนี้จึงทำให้เราผลิตครูที่เน้นวิชา มากกว่าวิชา

ผลิตครูที่เน้นความรู้แบบแยกส่วนมากกว่าความรู้แบบบูรณาการ

ผลิตครูที่เน้นความรู้ในตำราโดยละเลยความรู้ในตัวคน

ผลิตครูที่เน้นวิชาการโดยไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้จากการปฏิบัติการ

ผลิตครูเพื่อเมืองมากกว่าการคืนถิ่นเพื่อร่วมพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน

สภาพการผลิตครูในระบบบนฐานคิดนี้ จึงเป็นความแปลกแยกกระดัดปรัชญาหรือระดับกระบวนการทัศน์ที่ยากจะตอบสนองการศึกษาอกระบบหรือการศึกษาทางเลือกได้

ยิ่งกระบวนการคัดสรรคน ที่ใช้มาตรฐานการสอบบนแผ่นกระดาษ เน้นเฉพาะวิชา ก็เป็นเรื่องที่ไกลสุดเอื้อมสำหรับเยาวชนในพื้นที่ชายขอบ ในพื้นที่ทางไกลทุรกันดาร จะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาเพื่อเลือกวิชาชีพครูเป็นจุดหมายของชีวิตหรือกลับคืนถิ่นได้

จึงไม่แปลกที่ศูนย์การเรียนรู้ชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงมากกว่า 700 ศูนย์ใน 11 จังหวัดภาคเหนือ หรือหน่วยงาน กศน. ที่จัดการศึกษานอกระบบทั้งประเทศ จึงประสบกับปัญหาขาดแคลนครูการศึกษาอกระบบ ขาดแคลนครูที่เข้าใจปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ขาดแคลนครูที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

ความขาดแคลนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขเช่นนี้ ส่วนหนึ่งได้ส่งผลทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมในการจัดการศึกษาจึงยังคงดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ว นี้ โรงเรียนสาธิตฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โดยกำลังพัฒนาโรงเรียนสาธิตแห่งนี้ที่ไม่เพียงเพื่อการจัดการศึกษาเท่านั้น แต่เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่สนใจการศึกษานอกระบบ

ตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โดยกำลังพัฒนาโรงเรียนสาธิตแห่งนี้ที่ไม่เพียงเพื่อการจัดการศึกษาเท่านั้น แต่เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่สนใจการศึกษานอกระบบ

ให้เป็นสถานศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาทางเลือก

ให้เป็นสถานฝึกสอนสำหรับโครงการผลิตครูการศึกษาอกระบบของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ คณะร่วมผลิตครู โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ที่กำลังเกิดขึ้น

เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการศึกษานอกระบบที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชน

โดยหวังว่าจะได้รับความร่วมสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ที่มีใช้เพียงเพื่อความสำเร็จเฉพาะโรงเรียนสาธิตฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ

แต่เพื่อให้โรงเรียนสาธิตทั้งหลายที่มีความพร้อม ที่สมัครใจที่จะขยายผลการจัดการศึกษาในระบบ คูชานนไปกับการจัดการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาทางเลือก และสามารถสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตนเฉพาะพื้นที่ที่แตกต่างไปจากโรงเรียนสาธิตฯ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ และขยายผลไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เช่นนี้จึงจะเรียกได้ว่า เป็นความสำเร็จที่อยู่ นอกเหนือการจัดอันดับทางการศึกษา

แต่เป็นความสำเร็จที่ใจกว้างข้ามหรือไม่ยึดติดอยู่กับการแข่งขัน เพื่อยังประโยชน์ต่อเยาวชนผู้ด้อยโอกาส ผู้ถูกกระทำให้ด้อยโอกาสร่วมกัน ●